QORTI TAL-APPELL

IMĦALLFIN

S.T.O. PRIM IMĦALLEF MARK CHETCUTI
ONOR. IMĦALLEF GIANNINO CARUANA DEMAJO
ONOR. IMĦALLEF ANTHONY ELLUL

Seduta ta' nhar it-Tlieta, 16 ta' Lulju, 2024.

Numru 1

Rikors maħluf numru 956/2017/1 MH

Banif Bank (Malta) plc* illum *BNF Bank plc

v.

Mark Bezzina

1. Dan huwa appell tal-konvenut minn sentenza mogħtija mill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fis-16 ta' Ottubru 2023 li laqgħet it-talba tas-soċjetà attriċi u ikkundannat lill-konvenut iħallas ħames mija u tmienja u erbgħin elf, tliet mija u ħamsa u disgħin euro u sebgħa u erbgħin ċenteżmu (€548,395.47) flimkien mal-imgħaxijiet, spejjeż ġudizzjarji u spejjeż bankarji.

2. Il-fatti relevanti huma dawn:

3. Is-soċjetà attriċi, li hija bank, fissret illi kienet silfet lill-konvenut sitt mija u sbatax-il elf u seba' mitt euro (€617,700) fuq ħames kontijiet. Il-konvenut kellu wkoll dejn mal-attriċi fuq *credit card*. L-attriċi tgħid illi l-konvenut waqa' lura fil-ħlas u għalhekk tilef kull benefiċċju ta' terminu. Billi għalxejn sejħitlu biex iħallas, l-attriċi fetħet din il-kawża u talbet lill-qorti tikkundanna lill-konvenut iħallas ħames mija u tmienja u erbgħin elf, tliet mija u ħamsa u disgħin euro u sebgħa u erbgħin ċenteżmu (€548,395.47) – il-bilanċ u mgħaxijiet sat-12 ta' Settembru 2017 – flimkien mal-ispejjeż ġudizzjarji, imgħaxijiet mit-12 ta' Settembru 2017[1] u wkoll dawk li l-attriċi sejħitilhom "*bank charges* u *fees*".

4. L-attriċi kienet talbet ukoll illi l-kawża tinqata' bid-dispensa tas-smigħ, taħt il-proċedura sommarja speċjali, iżda l-ewwel qorti ċaħdet dik it-talba u tat lill-konvenut fakoltà jikkontesta l-kawża. Il-konvenut imbagħad ressaq dawn l-eċċezzjonijiet:

> »1. Fl-ewwel lok irid jiġi pruvat li ġew avvanzati lil konvenut is-somom pretiżi, irid jiġi pruvat x'rata ta' mgħax kienet applikabbli għal tali somom fid-diversi perjodi tar-relazzjoni bankarja bejn is-soċjetà attrici u l-konvenut, u jrid jiġi ppruvat x'servizzi ġew reżi mis-soċjetà bankarja attriċi lil konvenut, f'każ illi s-somma mitluba tikkomprendi fiha *charges*, *ledger fees* jew kommissjonijiet.
>
> »2. … … … *in vista* tal-artikoli 986(2), 1139, 1142 u 1850 sa 1853 Kap. 16 tal-Liġijiet ta' Malta, it-talbiet attriċi jinkludu somom sostanzjali ta' mgħax in eċċess mil-limitu massimu impost mil-liġi, kif ukoll imgħax kompost u *charges*, *ledger fees* u kommissjonijiet mhux dovuti li ġew miżjuda mal-obbligazzjonijiet prinċipali b'qerq tad-disposizzjonijiet relattivi għall-anatoċiżmu u l-użura latenti, u li għaldaqstant għandhom jinqatghu mill-kapital, flimkien mal-imghax kompost li reġa' ġie mizjud fuqhom, *ai termini* tal-artikolu 185(2) Kap. 16 tal-Ligijiet ta' Malta.
>
> »3. L-esponenti ma jaqbilx li huwa debitur tas-soċjetà attriċi fl-ammont mitlub kif jista' biss jiġi ppruvat fil-mori tal-proċeduri u hemm lok fost affarijiet oħra fejn is-soċjetà attriċi aġixxiet intempestivament għall-irkupru ta' somom avvanzati mill-bank attur.«

[1] Billi l-bilanċ ta' €548,395.47 kien jiġbor fih imgħaxijiet sat-12 ta' Settembru 2017, strettament l-imgħaxijiet ulterjuri kellhom jibdew igħaddu mit-13 ta' Settembru 2017.

5. L-ewwel qorti iddeċidiet hekk:

»1. tilqa t-talbiet tal-bank kif dedotti;

»2. tiċħad l-eċċezzjonijiet tal-konvenut bl-ispejjeż kontra tiegħu;

»3. il-*bank charg*es u mgħaxijiet mit-12 ta' Settembru 2017 sad-data tal-pagament effettiv għandhom ukoll jitħallsu mill-konvenut u dan skont ir-rati indikati fir-rikors ġuramentat.«

6. Ir-raġunijiet li wasslu lill-ewwel qorti għal din id-deċiżjoni ġew imfissra hekk:

»Permezz tal-kawża odjerna l-bank attur qiegħed jitlob il-ħlas lura ta' self li kien għadda lill-konvenut taħt diversi faċilitajiet bankarji (inkluż l-imgħaxijiet fuqhom), kif ukoll ta' dejn li l-konvenut akkumula mill-użu ta' karta ta' kreditu maħruġa lilu mill-istess bank. Dan flimkien mal-ispejjeż, *bank charges*, *fees* u mgħaxijiet mit-12 ta' Settembru 2017 sad-data tal-pagament effettiv.

»Min-naħa tiegħu l-konvenut, fost eċċezzjonijiet oħra, filwaqt li jirrikonoxxi li huwa debitur tal-bank attur, ma jaqbilx mal-ammonti mitluba għar-raġunijiet indikati minnu fl-istess risposta ġuramentata.

»… … …

»… … … il-bank attur qiegħed jitlob lill-qorti tordna lill-konvenut iħallas –

»i) is-somma totali ta' €548,395.47 u cioè:

»a) il-bilanċ rimanenti fir-rigward tal-*loans* konċessi lilu –

»€281,626.55 - dovuti fuq il-*house loan I* inkluż imgħax fl-ammont ta' €4,698.86 sat-12 ta' Settembru 2017;

»€121,853.88 - dovuti fuq il-*house loan II* inkluż imgħax fl-ammont ta' €2,140.31 sat-12 ta' Settembru 2017;

»€94,256.21 - dovuti fuq il-*house loan III* inkluż imgħax fl-ammont ta' €1,755.09 sat-12 ta' Settembru 2017;

»€22,432.13 - dovuti fuq il-*personal loan II* li sat-12 ta' Settembru 2017 ma kienu jinkludu ebda mgħaxijiet;

»€24,613.29 - dovuti fuq il-*personal loan III* inkluż imgħax fl-ammont ta' €459.04 sat-12 ta' Settembru 2017;

»b) il-ħlas tas-somma ta' €3,613.41 inkluż imgħax fl-ammont ta' €34.44 sat-12 ta' Settembru 2017 rappreżentanti dejn akkumulat mill-konvenut bl-użu ta' karta ta' kreditu konċessa lilu mill-bank … … …;

»ii) il-ħlas ta' spejjeż, *bank charges*, fees u mgħaxijiet mit-12 ta' Settembru 2017 sad-data tal-pagament effettiv.

»Il-konvenut jargumenta li s-somma mitluba mill-bank hija eseġerata *stante* li allegatament il-bank wettaq il-kalkolu relattiv a bażi tal-imgħax kompost meta skont il-liġi dawn kellhom jinħadmu b'mod sempliċi. *Inoltre*, fil-fehma tiegħu l-bank aġixxa intempestivament għall-irkupru tal-flus. Isostni wkoll li ladarba huwa qed jagħmel tajjeb għad-dejn

mal-bank bi proprjetà immobbli, ma kien hemm ebda lok li tiġi inta-volata l-kawża odjerna.

»A. Is-somom ta' flus mislufa lill-konvenut fil-*house loans* u *personal loans* u l-ammont ta' dejn akkumulat fuq il-*credit card* mertu tal-kawża

»Il-qorti tosserva li mill-atti jirriżulta li fl-24 ta' Novembru 2011 il-partijiet iffirmaw *agreement for credit facilities* permezz ta' liema l-bank attur qabel li jsellef u l-konvenut qabel li jissellef tliet *house loans* u żewġ *personal loans* li huma –

»*house loan I*	– €312,700
»*house loan II*	– €130,000
»*house loan III*	– €100,000
»*personal loan II*	– €025,000
»*personal loan III*	– €050,000
»Total:	€617,700

»F'dan il-ftehim ġew maqbula fost oħrajn l-għanijiet għal kull wieħed mis-self, iż-żmien tal-*loans*, it-termini u l-kundizzjonijiet tal-ħlas lura tagħhom, l-interessi u kundizzjonijiet oħra. Ġew elenkati wkoll lista ta' *events of default* li f'eventwalità li waħda jew aktar minnhom javveraw ruħhom, il-bilanċ rimanenti isir immedjatament dovut u pagabbli mingħajr ebda avviż ieħor.

»Sussegwentement, fil-21 ta' Frar 2012 ġie ffirmat kuntratt pubbliku b'rabta mal-*agreement for credit facilities* fejn il-partijiet qablu li l-konvenut talab lill-bank isellfu s-somma totali ta' €629,44**1** in kwantu għal –

»€312,700 - *loan* sabiex jiġi finanzjat ix-xiri ta' proprjetà ġewwa tas-Sliema;

»€230,000 - *loan* sabiex jitħallsu l-kuntratturi u s-*suppliers* fit-twaqqigħ, bini mill-ġdid u tlestija tal-proprjetà msemmija f'tas-Sliema;

»€86,741 - *loan* għal ħtiġijiet personali.

»F'dan l-istess kuntratt, il-konvenut ipprovda kemm ipoteka ġenerali fuq il-proprjetà kollha tiegħu preżenti u futura kif ukoll ipoteka speċjali fuq proprjetà li għandu ġewwa tas-Sliema. F'dan il-kuntratt ġew elenkati fost oħrajn ir-rati tal-interessi u ċ-*charges* applikabbli.

»… … …

»Fl-atti ġew preżentati wkoll il-*customer statmements* relattivi għall-*house loans*, *personal loans* u l-*credit card* … ilkoll mertu tal-kawża. Dawn l-i*statements* jagħtu *breakdown* dettaljat tal-ammonti miġbuda mil-konvenut kif ukoll taċ-*charges* u l-interessi li akkumulaw fuqhom. Ġew preżentati wkoll il-*planned repayment ladders* u l-*conditions of use* relattivi għall-*credit cards*.

»Fix-xhieda tiegħu l-konvenut ikkonferma li l-*house loans* u l-*personal loans* mertu tal-kawża ngħataw lilu personalment u li l-*credit card* mertu tal-kawża kienet tintuża minnu biss personalment.

»… … …

»Fid-dawl tal-provi suesposti, il-qorti hija sodisfatta li s-somom ta' flus mislufa lill-konvenut fil-*house loans* u *personal loans* u l-ammont ta' dejn akkumulat fuq il-*credit card* ilkoll mertu tal-kawża ġew pruvati.

»B. Ir-rati tal-imgħax u *charges* ulterjuri

»Il-bank attur jinsisti li l-imgħaxijiet li akkumulaw fuq is-somom pretiżi kienu kollha magħrufa mill-konvenut u bażati fuq dak maqbul bejniethom skont l-*agreement for credit facilities* tal-24 ta' Novembru 2011 u l-kuntratt tal-21 ta' Frar 2012.

»Min-naħa l-oħra l-konvenut jirribatti li l-imgħaxijiet addebitati lilu fid-diversi faċilitajiet ta' self li huwa kellu mal-bank attur huma ta' natura komposta u mhux sempliċi.

»Il-konvenut xehed hekk fl-*affidavit* -

> »… dwar l-imgħaxijiet, inħoss li meta l-bank tana l-faċilitajiet ingannana fis-sens li lilna kien qalilna li fuq l-*overdraft*, jekk naqgħu lura, jiġri imgħax ta' 11% fuq kemm waqajna lura u mhux kif fil-fatt qed jiġri, 11% fuq l-ammont kollu tal-*overdraft*."

»Fit-tieni eċċezzjoni tiegħu l-konvenut jgħid hekk -

> "… … … *in vista* tal-artikoli 986(2), 1139, 1142 u 1850 sa 1853 Kap. 16 tal-Liġijiet ta' Malta, it-talbiet attriċi jinkludu somom sostanzjali ta' mgħax in eċċess mil-limitu massimu impost mil-liġi, kif ukoll imgħax kompost u *charges*, *ledger fees* u kommissjonijiet mhux dovuti li ġew miżjuda mal-obbligazzjonijiet prinċipali b'qerq tad-disposizzjonijiet relattivi għall-anatoċiżmu u l-użura latenti, u li għaldaqstant għandhom jinqatghu mill-kapital, flimkien mal-imghax kompost li reġa' ġie mizjud fuqhom, *ai termini* tal-artikolu 185(2) Kap. 16 tal-Ligijiet ta' Malta.«

»Qabel ma l-qorti tgħaddi biex teżamina din l-eċċezzjoni ma tistax ma tikkomentax li *nonostante* t-teknikalità tal-kawza u l-insistenza tal-konvenut kif ġew maħduma l-interessi, il-konvenut *nonostante* li ressaq l-eċċezzjoni in eżami ma talab qatt in sostenn ta' hekk espert komputista biex tgħinu jirribatti t-talbiet fir-rigward.

»… … …

»Il-qorti tissottolinea li r-relazzjoni bejn il-partijiet fil-kawża odjerna hija waħda ta' natura kummerċjali u għalhekk fl-ewwel lok jiġi rilevat li l-imgħaxijiet fuq l-obbligazzjoni jibdew jiddekorru *ai termini* tal-artikolu 1141 (1) tal-Kap. 16 tal-Liġijiet ta' Malta li jipprovdi hekk -

> »"Jekk l-obbligazzjoni tkun ta' xorta kummerċjali jew jekk il-liġi tkun tiddisponi li l-imgħaxijiet għandhom jibdew igħaddu *ipso jure*, l-imgħaxijiet għandhom igħaddu minn dak in-nhar li l-obbligazzjoni kellha tiġi esegwita."

»Ferm il-premess, il-qorti tosserva li skont l-*agreement for credit facilities* iffirmat bejn il-partijiet b'rabta mal-*house loans* u l-*personal loans* –

> »"6. Interest
>
> »"Interest on the Facility shall be determined by the Bank at its sole discretion from time to time and will remain effective irrespective of the term of the facility/ies until notice is given by the Bank of an amended rate. Interest will be charged on the daily debit balances in accordance with the recognised banking practice.

»"(…)

»"House loans I, II & III – At the rate of 1.55 % over Banif Bank Home Loan base rate which is presently 2.20 %. The present effective interest charged is 3.75 % *per annum*;

»"Personal loan II – At the rate of 2.5 % over Banif Bank Base rate which is presently 2.50%. The present effective interest charged is 5.00 % *per annum*;

»"Personal loan III – At the rate of 4.0 % over Banif Bank Base rate which is presently 2.50%. The present effective interest charged is 6.50 % *per annum*."

»F'każ imbagħad li l-konvenut ma jkunx onora l-obbligi tiegħu fil-ħlas lura tas-self (kif seħħ fil-każ odjern), skont il-klawsola 10 (y) tal-istess ftehim –

»"The bank reserves the right that if the Borrower/s is/are in default or otherwise in breach of any of the aforementioned conditions, the Bank shall be entitled to charge a higher interest rate not exceeding 3% *p.a.* on the full outstanding amount for the period of the default."

»Sussegwentement, fil-kuntratt tal-21 ta' Frar 2012 il-partijet qablu li –

»"The Customer and the Bank agree that the Loan shall bear interest at rates that shall not exceed the maximum rates allowed by law. The said interest is to be reckoned on the amount due for balance of the Loan by the Customer from time to time in accordance with recognised banking practice.

»"(…)

»"The Bank reserves the right that if the Customer is in default or otherwise in breach of any of the clauses of this deed or in any of the conditions in the Credit Agreement, the Bank shall be entitled to charge a higher interest rate not exceeding three percent (3%) *per annum* on the full outstanding amount for the period of the default."

»B'rabta mal-*credit card* mertu tal-kawża, skont it-*tariff of charges* b'effett mill-1 ta' April 2017, ir-rata tal-interessi hija ta' "*5.75% over bank base rate*" liema rata hija mniżżla bil-pinna bħala 2.5%.

»Dwar l-imgħaxijiet, ir-rappreżentant tal-bank Alfred Ferrante xehed li15 –

"L-interessi jinħadmu skont il-prassi bankarja. Malli jsir pagament jiġi debitat l-ammont. Jinħadem *at simple interest* skont skala ta' pagamenti kompjuterizzata. Ma hemmx *compound interest*, ħlief fuq l-*overdraft*. L-imghax jigi debitat kull xahar u credit card. *Current account* skuzani mhux *overdraft.*

»"… … …

»"Il-bilanċi ovvjament għandek kapital, u mgħaxijiet u *charges* li jiġu applikati. Fuq *loan account* ma hemm xejn iktar. Hemm xi *charges* li huma mibgħutin mal-*advice letters*; eżempju meta ma tgħaddix *standing order*, il-klijent jiġi iċċarġjat xi ħaġa. Dawk imma ma jidhurx fil-*loan account* imma jiġu debitati fil-*current account* jew mis-*savings accounts*, skont minn fejn il-klijent ikun qalilna li għandna naqtgħu l-flus."

»"… … …

»"U l-*interest on late payment* huwa dak id-*default interest* fuq il-parti tal-kapital biss. Mela fuq ir-*repayment ladder* huma maqsumin bejn kapital u mgħax; dan l-*interest on late payment* huwa fuq il-parti tal-kapital biss li kien dovut minn Mejju sad-data tal-ħlas. *So* dan il-pagament qed jirreferi għall-pagament li jmiss li kien f'Mejju sar f'Settembru, kien maqsum bejn kapital u imgħax, u hemm *interest on late payment at the default rate* ghal dak il-perijodu biss. *So* m'hemmx, m'hemmx assolutament element ta' *compounding* ta' *interest*.

»"… … …"

»Fl-isfond ta' dawn il-provi l-qorti tasal għall-konklużjoni li tali mgħaxijiet kienu kalkulati skont il-ftehim maqbul bejn il-partijiet kif aċċettati mill-konvenut stess. Irriżulta wkoll li l-imgħaxijiet li akkumulaw mhumiex komposti imma sempliċi u għalhekk ma jirriżultax ksur tal-liġi kif allegat mill-konvenut.

»Fil-fatt jerġa' jiġi ritenut li għalkemm il-konvenut kemm *di sua sponte* wkoll fin-nota ta' sottomissjonijiet tiegħu jippunta biex jikkonvinċi lill-aorti li hawn "hawn xejra1", fi kliemu, ta' użura *tramite* interessi komposti b'mod illegali, u jagħmel allegazzjonijiet ta' hekk, minn imkien mix-xhieda tar-rappresentant tal-bank ma jirriżulta dan. Anżi bil-kontra s-Sur Ferrante spjega, għal darba tnejn, li darba li skatta d-*default clause* li kien jimporta żieda ta' 3% interessi, dan kien jinħadem biss fuq il-kapital dovut f'dak ix-xahar; għalhekk xahar b'xahar sakemm jibqa' dan id-*default* l-imgħax kien jiżdied fuq il-kapital imma mhux b'mod kompost minn xahar għal xahar. Minn imkien fil-fatt mill-konteġġi presentati ma jirriżulta dan, u jerġa' jiġi ritenut illi, għal-kemm il-konvenut qajjem dan id-dubbju, hu qatt ma sostna dan bi prova ċara. Messu, in kwantu punt daqshekk tekniku, ressaq prova teknika fir-rigward. Minflok il-konvenut irrikorra għal ġurisprudenza in tematika li hija ċara u konstanti fir-rigward ta' fejn u meta jista' u hu permess fil-prattika bankarja li interessi jiġu maħduma b'mod kompost.

»Fil-fatt is-sur Ferrante spjega istanza partikolari li setgħet tinduċi għal suspett ta' interessi komposti *a folio* 143. Dan huwa wkoll riprodott fin-nota ta' sottomisjonijiet tal-konvenuti. Il-qorti se terġa' tirriproduċi l-istess bran għax ix-xhud tal-bank kien ċar fl-isjegazzjoni tiegħu tal-kalkolu tal-interessi. Igħid Ferrante fir-rigward tal-interessi li jidhru maħduma għax xaħar ta' Mejju … li:

»"Meta wieħed iħares lejn dan l-i*statement* igħid hawnhekk il-bank qiegħed jiddebita l-imgħax, qed iżid il-bilanċ u allura qed jagħmel imgħax fuq imgħax. Però ma huwiex il-każ.

»"Mhux il-każ u ħa nispjega għalfejn. Il-għaliex jekk ninżlu lejn l-aħħar ta' dan l-istess *statement* qegħdin naraw *interest on late payment*. U l-*interest on late payment* huwa dak id-*default interest* fuq il-parti tal-kapital biss. Mela fuq ir-*repayment ladder* huma maqsumin bejn kapital u imgħax; dan l-*interest on late payment* huwa fuq il-parti tal-kapital biss li kien dovut minn Mejju sad-data tal-ħlas. Sa dan il-pagament qed jirreferi għal pagament li jmiss li kien f'Mejju sar f'Settembru, kien maqsum bejn kapital u imgħax, u hemm *interest on late payment at the default rate* għal dak il-perjodu biss. So m'hemmx, m'hemmx assolutament element ta' *compounding* ta' *interest*".

»Konsegwentement in kwantu l-konvenut jirreżisti t-talbiet minħabba l-interessi komposti, id-difiża tiegħu tfalli.

»Ulterjorment, il-konvenut jallega li huwa qed jiġi mitlub iħallas *charges* ulterjuri.

»Huwa jilmenta li peress li l-bank attur ma jaċċettax pagamenti diretti għal ġol-*loan accounts* relattivi iżda l-pagamenti isiru *tramite savings account* jew *current account* li jkun jappartjeni lill-klijent, b'hekk fil-każ li klijent ikun tardiv fil-pagamenti, bħal ma kien il-każ tal-konvenut, mhux talli sofra *charges* talli kien tardiv fuq il-ħlasijiet tas-self, iżda sofra *charges* oħra fuq il-kontijiet *current* u *savings* li kellu. Huwa jargumenta wkoll li minħabba li din is-sitwazzjoni ma kinitx kontemplata jew antiċipata fil-ftehim iffirmat bejn il-partijiet, allura huwa sofra preġudizzju konsiderevoli.

»… … …

»*A priori* tibda biex tikkumenta li l-qorti tinsab perplessa kif il-konvenut qiegħed iressaq dan l-ilment proprju issa. Meta huwa volontarjament għażel li japplika għall-faċilitajiet bankarji mal-bank attur huwa kien ben konsapevoli tal-proċeduri tal-bank u, la aċċettahom, huwa meqjus li aċċetta wkoll ir-regoli marbuta magħhom.

»Mix-xhieda tar-rappreżentant tal-bank irriżulta … … … li meta l-bank impona *charges* fuq il-konvenut minħabba n-nuqqasijiet tiegħu, dawn daħlu fil-*current* u s-*savings account* tiegħu, liema kontijiet però … ma humiex parti mill-kawża odjerna.

»… … …

»Għal darb'oħra għalhekk il-qorti ssib li l-oppożizzjoni tal-konvenut għat-talbiet tal-bank attur mhijiex ġustifikata.

»Ċ. Allegazzjoni ta' azzjoni intempestiva

»Skont il-konvenut, l-azzjoni odjerna hija waħda intempestiva.

»Fl-*affidavit* tiegħu huwa lmenta li l-bank iddeċieda li jagħlaq il-kontijiet abbażi ta' *audited accounts* minn awditur rakkomandat mill-bank stess, liema *accounts* kienu juru ċertu telf u *bad debts* iżda ma kinux juru l-potenzjal tal-irkupru tal-kumpaniji *SM (Marketing) Ltd* u *SM (Services) Ltd*. Żied igħid li -

> »"Jiena kelli biżżejjed proprjetà biex nagħmel tajjeb għall-*commitments* li kelli mal-bank. Il-bank, però, minflok jieħu li għandu jieħu billi jħallini nbigħ il-proprjetà biex inħallas, spiċċa biex daħħalni fi sqaq għax meta għalqulna l-kontijiet ma stajtx naħdem u la ma stajtx naħdem ma stajtx inkompli nħallas il-*commitments* li kelli."

»Il-konvenut esebixxa wkoll il-valutazzjoni tal-proprjetà msemmija mill-atti ta' proċeduri oħra li s-soċjetajiet surreferiti għandhom mal-bank attur.

»Il-qorti ma taqbilx ma' dan l-argument.

»Mill-provi rriżulta li żviluppaw ċirkustanzi li minħabba fihom il-bank iddeċieda li jaġixxi b'mod immedjat mingħajr ma jistenna ulterjorment. Alfred Ferrante xehed hekk -

> »"Mela *number 1*) kien hemm *events of default* li huma elenkati f'dak il-*maturity ladders* … … … Però dik mhix l-unika raġuni … …

… L-income tas-Sur Bezzina, dan huwa direttur f'kumpannija. L-*income* tiegħu ovvjament iġibu minn din il-kumpannija u l-kumpannija kellna rapport mingħand awditur li kienet f'pożizzjoni finanzjarja ħażina ħafna. Allura jekk il-kumpannija sejra ħażin u l-*income* tas-Sur Bezzina ser jiġi preġudikat mela anke din qiegħda fl-*events of default* ukoll illi jekk il-bank jara illi ha jkun hemm diffikultà.

»"(…)

»"Il-bilanċi fuq il-kumpannija l-oħra huma kbar, ħafna ikbar milli għandna hawnhekk quddiemna, u bħalissa għaddejjin proċeduri legali wkoll quddiem qorti oħra kontra din il-kumpannija. … … … Aktar u aktar għaliex is-*security* illi għandna għal dawn il-faċilitajiet hija komuni għall-kumpannija l-oħra."

»Fil-kontro-eżami l-konvenut stess irrikonoxxa li l-kumpanniji in kwistjoni kienu qed jagħmlu telf u *bad debts* għax ma kinux qed jinġabru l-flus dovuti lilhom.

»Fid-dawl ta' dan, u b'riżultat ta' liema l-konvenut ma kienx qed jonora l-obbligi tiegħu għall-ħlasijiet lill-bank, skattaw l-*events of default* li huma inklużi fil-*agreement for credit facilities* u l-kuntratt tal-21 ta' Frar 2012 li a bażi tagħhom il-faċilitajiet bankarji *"shall thereupon become immediately due and payable without further notice".* Issir referenza prinċipalment għas-segwenti *events of default* elenkati bħala paragrafi (a), (b) (k) u (n) fil-*credit* agreement imsemmi. *Inoltre*, skont il-klawsola 5 ta' dan l-istess ftehim, fir-rigward ta' kull wieħed mis-self, dan jiġi "*repayable upon bank's first demand*". Din it-talba għall-ħlas saret permezz tal-ittra uffiċjali datata 18 ta' Lulju 2017. Fuq l-istess linji hija d-diċitura tal-kuntratt tal-2012.

»Speċifikatament fir-rigward tad-dejn akkumulat fuq il-*credit card* konċessa lill-konvenut, issir referenza għall-klawsola 11 tal-*conditions of use* li tipprovdi hekk –

"Nothwithstanding anything stated to the contrary in these or in any other applicable conditions of Use, all amounts due on the Card Account shall become immediately repayable in the event of –

»"(f) Breach by the cardholder or any Additional Cardholder of these Conditions of Use."

»Il-qorti tqis għalhekk li, għar-raġunijiet kollha suesposti, it-talba tal-attur ġiet pruvata fl-intier tagħha u timmerita li tiġi akkolta filwaqt li għall-istess raġunijiet l-eċċezzjonijiet tal-konvenut ser jiġu miċħuda.

»Fiċ-ċirkustanzi t-talba tal-bank għall-ispejjeż, *bank charges* u mgħaxijiet mit-12 ta' Settembru 2017 sad-data tal-pagament effettiv hija wkoll ġustifikata.«

7. Il-konvenut appella b'rikors tal-10 ta' Novembru 2023 li s-soċjetà attriċi wieġbet għalih fil-15 ta' Diċembru 2023.

8. L-ewwel aggravju jolqot ir-rata ta' mgħax fuq is-self u ġie mfisser hekk:

»L-ewwel qorti skartat tali argument imqajjem għas-segwenti raġuni u *cioè* li:

»"Qabel ma l-qorti tgħaddi biex teżamina din l-eċċezzjoni ma tistax ma tikkomentax li *nonostante* t-teknikalità tal-kawża u l-insistenza tal-konvenut kif ġew maħduma l-interessi, il-konvenut *nonostante* li ressaq l-eċċezzjoni in eżami ma talab qatt in sostenn ta' hekk espert komputista biex tgħinu jirribatti t-talbiet fir-rigward."

»… … … tali raġunament mhux wieħed ġustifikat għax ma tgħidx li hawn *si tratta* ta' argument fl-arja, iżda kuntrarjament tali argument ġie mqajjem abbażi ta' provi dokumentarji inseriti fl-atti li bir-rispett kollu jispjegaw lilhom infushom.

»*Di più* u *oltre* minn hekk tajjeb li wieħed japprezza s-sitwazzjoni tal-esponenti u *cioè* li hawn *si tratta* ta' persuna li għandu l-proprjetà appartenenti lilu kollha maqbuda, kif ukoll huwa milqut b'mandat ta' sekwestru sostanzjali magħmul mill-bank rikorrenti kontra tiegħu, u b'hekk is-sitwazzjoni finanzjarja tiegħu hija waħda prekarja għall-aħħar. Apparti dan kollu l-esponenti kellu jidħol fi spejjeż konsiderevoli sabiex huwa jintavola r-risposta ġuramentata tiegħu fil-proċeduri odjerni. B'hekk ma jistax jiġi raġonevolment mistenni li persuna rinfaċċjat b'dawn id-diffikultajiet finanzjarji kollha jaħtar perit komputista huwa stess għax li kieku dan ikun il-każ tinħoloq sitwazzjoni ampjament ċara ta' nuqqas ta' parita tal-armi.

»L-esponenti bl-ebda mod ma jaqbel mal-pronunzjament tal-ewwel qorti u *cioè* li sabiex jipprova dan il-punt minnu mqajjem huwa kellu jagħmel talba għall-ħatra ta' perit komputista sabiex proprju jikkjarifika tali evidenza. Dan il-punt ma kienx wieħed li ġie mqajjem merament biss fin-nota ta' sottomissjonijiet responsiva tal-esponenti, iżda kuntrarjament l-esponenti esprima din il-kontestazzjoni kostantament tul l-iter proċesswali sħiħ tal-kawża odjerna. B'hekk l-ewwel qorti ma tistax bħal kieku tinsinwa li hija kienet sorpriża b'dan l-argument tal-esponenti għax kienet ilha konsapevoli tal-posizzjoni tal-istess esponenti f'dan r-rigward mill-bidu nett. Dan joħroġ ċar mill-kontro-eżami dettaljat tax-xhieda in rappreżentanza tal-bank appellat, *ossia* Alfred Ferrante.

»Jekk hija ħasset li ma kellhiex il-komfort neċessarju sabiex tinterpreta l-argument imressaq mill-esponenti rigwardanti il-mod kif ġew imposti fuqu l-imgħaxijiet u spejjeż relattivi da parti tal-bank appellat, hija setgħat tqajjem dan il-punt *ex officio* u sussegwentament taħtar perit komputista hija stess sabiex huwa jkun jista' jassistiha. Din il-prova ħarġet biċ-ċar fil-kontro-eżami surreferit fejn irriżulta d-diskrepamzi fl-imgħaxijiet u ċ-*charges* applikati. Tajjeb li wieħed iżomm f'moħħu li l-konvenut fi proċeduri ċivili ma għandu l-ebda obbligu li jipprova l-allegazzjonijiet tal-attur u dan għandu jiġi sottolineat fil-proċeduri odjerni.

»Biss però huwa inaċċettabbli u ampjament skorrett li minflok tagħmel dan kollu tagħżel li sempliċiment tiskarta dan l-argument għas-sempliċi raġuni li ma tħossx il-kapaċità li tikkomprendi tali argunent fil-vesti tagħha ta' ġudikant, għax jekk kwalsiasi difiża tiġi skartata fuq dan il-binarju ikun qiegħed jinħoloq lok għal inġustizzja u preġudizzju ċar.

»… … …

> »Din id-difiża mhux talli hija msejsa fuq provi dokumentarji prodotti fl-atti tal-proċeduri odjerni, iżda huma dokumenti li proprju intavola l-bank appellat stess. B'hekk wieħed ma jistax raġonevolment jgħid li ma hemmx prova in atti tal-linja difensjonali adottata da parti tar-rikorrenti. Jekk l-ewwel qorti ħasset li ma hix f'posizzjoni li tesprimi ruħha fuq tali difiża jmissha issorvolat tali diffikultà fil-mori tal-proċeduri u mhux minflok baqgħet siekta sabiex konsegwentament tiċħad tali difiża bħala infondata. Hemm differenza bejn sitwazzjoni infondata u waħda li *in vista* tal-kumplessità tagħha tkun diffiċli li tiddeċifraha. Iċ-ċirkostanzi odjerni huma proprju s-sitwazzjoni tal-aħħar u b'hekk l-eċċezzjoni tal-esponenti ma għandhiex tiġi miċħuda miħabba dan.«

9. Igħid sew il-konvenut appellant illi "konvenut fi proċeduri ċivili ma għandu l-ebda obbligu li jipprova l-allegazzjonijiet tal-attur"; min-naħa l-oħra iżda, waqt li huwa fuq l-attur l-oneru li jagħmel il-prova tal-premessi għat-talbiet tiegħu, il-konvenut għandu l-oneru li jipprova l-allegazzjonijiet li jagħmel fid-difiża tiegħu.

10. Il-prova li kellha tagħmel is-soċjetà attriċi hija dik tal-eżistenza u l-*quantum* tad-dejn, u din il-prova saret bil-produzzjoni tal-kuntratti u kontijiet relativi. Il-kontijiet sakemm ma ssirx prova kuntrarja huma prova tal-kontenut tagħhom[2]. Il-prova kuntrarja jrid jagħmilha l-konvenut, u din issir mhux billi jsiru allegazzjonijiet ġeneriċi iżda billi jintwera speċifikament fejn il-kontijet huma żbaljati.

11. Il-konvenut igħid illi "joħroġ kjarament mid-dokumentazzjoni prodotta da parti tas-soċjetà rikorrenti" illi l-imgħaxijiet fuq id-djun huma mgħaxijiet komposti u illi "provi dokumentarji inseriti fl-atti … jispjegaw lilhom infushom", iżda ma wera ebda episodju speċifiku li juri li kien hemm tassew imgħaxijiet komposti, jew liema "provi dokumentarji jispjegaw lilhom infushom" u juru li hemm imgħaxijiet komposti. Anzi, ix-xiehda mressqa mis-soċjetà attriċi turi ċar li dan ma huwiex il-każ, u illi dak li l-konvenut

2 Art. 22, Kod. Kumm.

qiegħed iqis li huma mgħaxijiet komposti huma fil-fatt mgħaxijiet fuq ħlasijiet li saru tard, kif wara kollox kien irid il-ftehim li sar bejn il-partijiet.

12. Tassew illi l-konvenut igħid illi kien ingannat biex daħal f'dan il-ftehim[3]. Din iżda ma hijiex kawża biex il-konvenut jimpunja l-ftehim, u lanqas ma saret kontro-talba biex il-qorti tirrexxindi l-ftehim. Il-ftehim għalhekk jibqa jorbot lill-partijiet.

13. Il-konvenut igħid ukoll illi "jekk l-ewwel qorti ħasset li ma hix f'posizzjoni li tesprimi ruħha fuq tali difiża jmissha issorvolat tali diffikultà fil-mori tal-proċeduri"; fi kliem ieħor qiegħed igħid illi l-qorti kellha tfittex tagħmel hi l-prova li kellu jagħmel hu billi flok toqgħod fuq il-kontijiet bankarji – li, kif rajna, jagħmlu prova tal-kontenut tagħhom sakemm ma ssirx prova kuntrarja – kellha tifli kull entrata biex tara hemmx xi żball.

14. Igħid illi din il-prova kellha tfittixha l-qorti għax ma setax jagħmilha hu billi ma kellux flus biex iħallas perit komputista.

15. Jingħad qabel xejn illi, jekk il-konvenut kien jaf b'episodji speċifiċi ta' mgħaxijiet komposti, kellu għallinqas jindikahom speċifikament u jiġbed l-attenzjoni tal-qorti għalihom, u mhux jallega ġenerikament li hemm mgħaxijiet komposti u jħalli f'idejn il-qorti biex tfittex dawn l-episodji. L-impressjoni li jagħti l-konvenut, aktar milli juri li jaf li hemm episodji speċifiċi ta' mgħaxijiet komposti, hija illi jrid illi l-qorti tfittex biex forsi ssib xi episodju bħal dan. Il-provi iżda mhux hekk isiru. Bħalma l-prova bil-kotba bil-kummerċ hija preċiża u speċifika, daqstant ieħor preċiża u

---

[3] »Inħoss li meta l-bank tana l-faċilitajiet ingannana fis-sens li lilna kien qalilna li fuq l-*overdraft*, jekk naqgħu lura, jiġri imgħax ta' 11% fuq kemm waqajna lura u mhux kif fil-fatt qed jiġri, 11% fuq l-ammont kollu tal-*overdraft*.«

speċifika għandha tkun il-prova kuntrarja. Kont tistenna li l-konvenut ġà meta ressaq l-eċċezzjoni kien jaf b'episodji speċifiċi, u mhux jitfa' l-eċċezzjoni biex il-prova tfittixhielu l-qorti.

16. Imbagħad il-konvenut igħid illi ma fittixx li jagħmel il-prova permezz ta' espert komputista għax ma għandux mnejn iħallas. Diffiċli tifhem dan l-argument meta tara li l-konvenut sab mnejn jagħmel depożitu ta' dsatax-il elf, tliet mija u sebgħa u sebgħin euro (€19,377) bħala kawtela għall-ispejjeż tal-appell.

17. Din il-qorti għalhekk taqbel mal-ewwel qorti li kien fuq il-konvenut l-oneru tal-prova tal-eċċezzjonijiet li ressaq, u illi mhux biss din il-prova ma saritx iżda effettivament anzi saret il-prova tal-korrettezza tal-kontijiet preżentati mis-soċjetà attriċi.

18. L-ewwel aggravju huwa għalhekk miċħud.

19. Fit-tieni aggravju l-konvenut appellant igħid illi l-ewwel qorti qieset biss l-ewwel eċċezzjoni tiegħu, li ċaħditha, iżda ma qisitx l-eċċezzjonijiet l-oħra. Kompla fisser l-aggravju hekk:

> »… … … l-ewwel qorti fil-ġudizzju tagħha ma esprimiet ruħha bl-ebda mod la fir-rigward tal-bqija tal-eċċezzjonijiet tal-esponenti kif ukoll anke rigward tal-bqija ta' sottomissjonijiet skritti minnu, intavolati quddiem dik il-qorti. Minflok, l-ewwel qorti esprimiet ruħha fuq il-punt premess fl-ewwel aggravju u *cioè* dak li jirrigwarda l-ħatra tal-perit komputista u sussegwentament għaddiet għad-*decide* tagħha b'dan illi ċaħdet l-eċċezzjonijiet kollha tal-esponenti, u dan mingħajr ebda motivazzjoni għaliex hija effettivament waslet għal dik il-konklużjoni.
>
> »Meta wieħed jevalwa b'reqqa s-sentenza tal-ewwel qorti wieħed jista jinnota kif tali qorti ħasset li ġaladarba l-esponenti ma talabx il-ħatra ta' perit komputista sabiex jiddeċifra l-linja difensjonali minnu adottata, il-qorti ma ħassitx il-ħtieġa li tgħaddi sabiex tanalizza il-bqija tal-provi mressqa minnu in sostenn tal-eċċezzjonijiet rimanenti tiegħu u, minflok, iddeċidiet li tieqaf hemm.

> »… … … sentenza ta' qorti għandha tippronunzja ruħha kemm fuq it-talbiet tar-rikorrenti kif ukoll fuq l-eċċezzjonijiet tal-esponenti u, jekk hija tonqos milli tagħmel dan, tali posizzjoni twassal sabiex is-sentenza tkun nieqsa mill-formalitajiiet neċessitati fil-liġi għal dak li jirrigwarda ġudizzju ta' qorti. Din hija kwistjoni ta' ordni pubbliku, u sabiex ir-retta amministrazzjoni tal-ġustizzja tiġi segwita l-esponenti jħoss li dan in-nuqqas għandu jiġi indirizzat f'dan l-istadju sabiex ma jinħoloqx preċedent ġdid li huwa wieħed li jista jwassal għal pre-ġudizzju kontra parti f'kawża.«

20. It-tieni eċċezzjoni kienet allegazzjoni ta' mgħaxijiet komposti, mgħaxijiet b'użura u *charges* li fil-fehma tal-attur ma kinux ġustifikati.

21. Ma hu minnu xejn li l-ewwel qorti ma qisitx din l-eċċezzjoni. L-ewwel qorti ċaħdet din l-eċċezzjoni, kif ċaħdet l-eċċezzjonijiet l-oħrajn, għax sabet illi l-konvenut ma ressaqx il-prova relativa. Jekk il-konvenut ressaqx il-prova – jew kellhiex il-qorti tfittex li tagħmillu hi l-prova – kien il-meritu tal-ewwel aggravju, u rajna li effettivament mhux biss il-konvenut ma għamilx il-prova iżda anzi s-soċjetà attriċi għamlet il-prova tal-korrettezza tal-kontijiet esebiti minnha. Għamlet sew għalhekk l-ewwel qorti li ċaħdet it-tieni eċċezzjoni.

22. It-tielet eċċezzjoni kienet li l-konvenut ma huwiex debitur ta' kemm qiegħda titlob l-attriċi – li wkoll rajna illi ma hijiex eċċezzjoni tajba, għax saret il-prova tal-eżistenza u tal-*quantum* tad-dejn u illi ma tressqet ebda prova valida kontra – u wkoll eċċezzjoni ta' intempestività.

23. L-eċċezzjoni ta' intempestività wkoll kienet meqjusa mill-ewwel qorti li ċaħditha wara li sabet illi seħħew *events of default* li bis-saħħa tal-ftehim bejn il-partijiet kienu jtellfu l-benefiċċju tat-terminu u jagħtu lill-attriċi l-jedd li tfittex il-ħlas tal-bilanċ kollu minnufih. Il-konvenut ma ressaq ebda raġuni

li twassal lil din il-qorti biex ma taqbilx mal-ewwel qorti li tassew seħħew il-kondizzjonijiet biex jintilef il-benefiċċju tat-terminu.

24. It-tieni aggravju wkoll huwa għalhekk miċħud.

25. Il-qorti għalhekk tiċħad l-appell u tikkonferma s-sentenza appellata. L-ispejjeż, kemm tal-ewwel grad u kemm tal-appell, iħallashom il-konvenut appellant.

Mark Chetcuti Prim Imħallef	Giannino Caruana Demajo Imħallef	Anthony Ellul Imħallef

Deputat Reġistratur
da